

Пушонкова Оксана Анатоліївна

*Кандидат філософських наук,
доцент кафедри філософії
Черкаського національного університету
ім. Б. Хмельницького*

ПАРАДОКСИ СОЦІАЛЬНОЇ МІМІКРІЇ ТА СУЧАСНІ АРТ-ПРАКТИКИ

Сьогодні під впливом інформаційних технологій створюється калейдоскопічний образ реальності й тотально осучаснюються усі надбання культури. «Суспільство спектаклю» (Г. Дебор) «театрократія» (Ж. Баланд'є), «імперія ефемерного» (Ж. Ліповецький) виявляють схильність до пантеїзму й динаміки, до багатополярності й плюралізму. Рух у напрямі плинності та мінливості призводить до того, що «відносини людини з системою символічних образів набувають все більш і більш тимчасового характеру» (Е.Тоффлер). Як альтернатива фрагментаризації життя у суспільстві розвивається етико-естетична свідомість малих груп, формуються за виразом Ж. Делеза та Ф. Гваттарі «племенні культури» і «племенна психологія».

Італійський соціолог Маффесолі досліджує унікальний соціокультурний парадокс кінця ХХ – поч.ХХІ ст. – появу особливої форми соціальності як сукупності маргінальних співтовариств, колективна чуттєвість яких презентує особливий дух емоційної співпричетності та специфічний тип естетичного сприйняття, де розум та раціональність заміщуються емоційним реагуванням.

Поява подібних форм «колективної свідомості» безпосередньо пов'язана з кризою ідентичності. Конформізм, описаний Е. Фроммом, більш характерний для культури середини ХХ ст., сьогодні розглядається у контексті теорій соціальної мімікрії та постмодерністської толерантності.

Мімікрія відрізняється від справжнього наслідування тим, що виступає лише його видимістю, штучною підробкою суспільно визнаних цінностей-об'єктів та цінностей-норм, «вибірковим уподібненням» (А. Лобанова). Ідентичність сучасних людей носить менш визначений характер ніж раніше. Постмодернізм так або інакше відображає зміни психологічної організації й потреб сучасної людини. Він також характеризує в деякій мірі зміни феноменології емоційних розладів і способів інтерпретації сучасними людьми своїх проблем і потреб, а також дещо інші ніж в епоху модерна способи комунікації та психологічні захисти. Актуальною є орієнтація на дослідження та подолання не стільки особистісних, скільки міжособистісних дисгармоній, перш за все, тих, що розвиваються у результаті взаємодії людини з різними культурними «текстами». Як зазначає Е.Тоффлер, ми маємо визнати «три

основні вимоги будь-якої особистості: потреби у спільності, структурі та смислі» [2, 581]. Не випадково, актуальності набуває участь у «колективному тілі».

Постмодерністський акцент на мінливій, дифузній ідентичності, призвів до ситуації, коли експресія, позбавлена необхідності створювати конкретний образ, підвищує сприйнятливість до прихованих аспектів символічної мови, які пов'язані з тілом та жестами. Тіло виступає як інструмент для отримання нових форм досвіду в арт-терапії та у сучасних формах динамічного мистецтва (перфоменс, мистецтво дії, актуальне мистецтво, хеппенінг тощо), як відображення смислу у рухах [3].

У самому понятті арт-практики (В. Бичков) присутнє нерозрізнення мистецтва і арт-терапії, тому залишається погодитись з Г. Медніковою, що сучасне мистецтво виконує, перш за все, адаптаційну та терапевтичну функції. Арт-терапію та сучасне актуальне мистецтво поєднує те, що інтуїтивно або свідомо багато стратегій арт-терапії використовуються художниками. Так психодрама історично і методологічно починалася як перфоменс. Я. Морено у створенні театру спонтанності намагався змінити ставлення глядача до спонтанності, як до способу відродження творчого начала. Створення «живого простору» спонтанності, у якому людина б могла змінити себе та свій погляд на світ, є спільним завданням арт-терапії, арт-практик та різних маргінальних співтовариств. Підміна мистецтва немистецтвом у даному випадку відбувається на основі пошуку спонтанно-креативного начала, що виступає джерелом автентичності та достовірності досвіду.

Література:

1. Бичков В. Эстетика. [Текст] / В. Бычков // – М.: Гардарики, 2002. – 556 с.
2. Тоффлер Э. Третья волна [Текст] Пер. с англ. / Э.Тоффлер // – М.: ООО «Издательство АСТ», 2004. – 781 с.
3. Арт-терапия в эпоху постмодерна / Под ред. А.И.Копытина.– СПб.: Издательство «Речь» совместно с издательством «Семантика – С», 2002. – С.50-69